

Het Kustersluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

Jaargang 18
2024

Redactieadres: Schoolstraat 20, 5161 ZD Sprang-Capelle, tel. 0416-312210

Redactieleden: Piet Pruijssers, Dieter Verbeek, Rien Visser, Netty Waarts

no. 3
augustus

Van de redactie

De vakantie zit er voor velen weer op. De redactie hoopt dat u genoten hebt van een relaxte zomer.

Eén ding is zeker: veel last van stof zult u niet gehad hebben. Hopelijk gebruikt u weer aan een nieuw seizoen beginnen. Lees in dit nummer van Het Kustersluik met aandacht de activiteiten van onze vereniging die weer van start gaan. Te beginnen met de **Open Monumentendag** op 14 september. Wat een leuk initiatief om een treintje te laten rijden.

De voorzitter vraagt aandacht voor **de grote excursie** naar Antwerpen. Leuke en interessante stad die u leert kennen, samen met leden van onze vereniging.

Verder zijn er allerlei kleine zaken die aandacht vragen.

Voldoende nieuws voor weer een vol Kustersluik.

Veel leesplezier toegewenst!

Rien Visser

Van de bestuurstafel

Van de bestuurstafel ....dat klinkt een beetje als van de vakantietafel, maar al is het vakantietijd en is 'Ons Heem' in de maand juli gesloten geweest, er blijven toch veel zaken voor de vereniging te regelen.

Sinds het laatste Kustersluik is er een aantal zaken gebeurd die het delen zeker waard zijn en die de aandacht van het bestuur gevraagd hebben.

Zoals de 'aanrijding' van 'Ons Heem' met een bus met kinderen onderweg naar het zwembad. Of is het andersom dat een bus tegen 'Ons Heem' aangereeden is en daarmee schade veroorzaakt heeft? U weet wel wat er dan gebeurt: een schade,

verzekering, aannemer en vooral veel benodigde tijd om dit soort ongevallen weer in zijn geheel recht te trekken.

Ondertussen werd 'Ons Heem' ook voorzien van een aantal airco's om te bereiken dat we de cv-ketel uit kunnen zetten om op die wijze gas te besparen. Deze airco's werden aangebracht onder toezicht van Leo de Jong die het gehele proces begeleidt. Dat betekent ook dat we in de winterperiode gaan verwarmen met deze installatie.

De jubileumavond heeft plaatsgevonden, waarbij we stilgestaan hebben bij het 40-jarig bestaan van onze vereniging. Hieraan hebben veel vrijwilligers hun bijdrage geleverd. Zonder deze bijdrage had de avond ook niet plaats kunnen vinden. Elders in Het Kustersluik wordt er aandacht aan besteed. De avond werd door 210 leden bezocht.

In juni zijn er in Sprang-Capelle ook drie attentietegels gelegd bij gebouwen die eens aanwezig waren maar door verschillende oorzaken verdwenen zijn. De tegels liggen in de nabijheid van de voormalige Ichthus mavo in Vrijhoeve. Nummer twee is in Capelle gelegd in de nabijheid van het oude, in WO II verwoeste raadhuis. Nummer drie is gelegd op de locatie waar het kasteel Boschhuizen stond in Sprang. De attentietegels geven informatie over de benoemde onderwerpen.

Inmiddels hebben we de succesvolle, kleine excursie naar Sint-Michielsgestel onder begeleiding van Dolf gehad. Meer hierover elders in Het Kustersluik. Ook de uitnodiging voor de grote excursie naar Antwerpen is verzonden of bezorgd. Deze excursie, die we graag door willen laten gaan, heeft wel een minimumaantal deelnemers van 46 nodig, dus neem deel.

Vermeldenswaard is ook dat het bestuur besloten heeft mee te werken aan de uitgave van een plaatjesboek dat gratis door Jan Linders (AH) gemaakt gaat worden met heemkundige plaatjes over Sprang-Capelle. Onze vereniging zal het boek mede vormgeven, van teksten voorzien en de keuze maken van de plaatjes die verzameld gaan worden. De opmaak gebeurt in de tweede helft van dit jaar, en de uitgave zal in het eerste kwartaal van 2025 verschijnen.

Het nieuwbenoemde bestuur heeft haar draai gevonden en is druk bezig met allerlei activiteiten.

Eén ervan is het oppakken van het archief (foto's, kaarten etc.). Jan Korpershoek heeft aangegeven dat hij hiermee wil stoppen. Jan heeft dit vele jaren voor de vereniging gedaan, maar is, naar hij aangeeft, toe aan andere dingen. Zijn activiteiten worden overgenomen door Ben Spijkers en Joep Huijbregts. Dit gebeurt geleidelijk, maar binnen afzienbare tijd zullen we Jan op de maandag- en woensdagochtend gaan missen. De vereniging is Jan bijzonder dankbaar voor de wijze waarop hij de afgelopen jaren het archief beheerd heeft. Waarbij hij ook nog artikelen voor Het Kustersluik maakte. Voor het tonen van alle foto's en objecten die we in het archief en het depot hebben, wordt ook een nieuw programma gemaakt, zodat de leden op een eenvoudige wijze alle zaken die we hebben via onze website kunnen bekijken.

Bezoek ook regelmatig onze website voor nieuws, films en andere feiten.

Vergeet daarbij ook niet te genieten van het spaarzame, zonnige vakantieweer.

Wim Konings

Nieuwe leden van onze vereniging

We verwelkomen weer vier nieuwe leden:

Mevr. A.S. Versteeg uit Kaatsheuvel

Dhr. H.J.F.M. Gremmen uit Sprang-Capelle

Mevr. A. van Dommelen-Werther uit Sprang-Capelle

Mevr. A.C Timmer-van der Hoeven uit Leidschendam

Zaterdag 14 september 2024 Open Monumentendag

OPEN MONUMENTENDAG 2024 – EEN UITDAGING VOOR ALLE LEEFTIJDEN

Wat voor beeld krijg je als je de titel van dit artikel leest? Zie je oude, vervallen gebouwen voor je, muf ruikende en beschimmelde papieren en boeken, stoffige ruimtes, versleten voorwerpen die je zelfs op de rommelmarkt nog niet kwijt raakt? Of krijg je juist een beeld van levendigheid, van activiteiten, avontuur en ondernemen? Zie je de uitdaging om op zoek te gaan naar hoe jouw leefomgeving is ontstaan en wat we in stand moeten houden om ook de volgende generaties van onze omgeving te laten genieten?

Want daar gaat het om met Open Monumentendag, we willen je een blik laten werpen in onze lokale geschiedenis, je door de ogen van onze voorouders laten zien hoe hun stad en dorp er eens uitzag, hoe zij leefden, hoe de trein door de verschillende plaatsen reed en hoe zich dat in de loop van vele jaren heeft ontwikkeld tot een ander landschap, bijvoorbeeld tot het Halvezolenpad waar jij misschien wel dagelijks overheen fietst. We slaan een brug van het verleden naar het heden, we verbinden jouw voorouders met jou.

We gaan op 14 september a.s., op Open Monumentendag, die verbinding maken door weer een trein te laten rijden vanuit Waspik en vanuit Waalwijk via Sprang-Capelle en weer terug. Tijdens de treinreis krijg je veel informatie over allerlei plekken die je passeert, plekken die er vroeger soms heel anders uitzagen. Een dag voor alle leeftijden; voor de senioren om het verleden nog eens terug te zien, voor de jongste passagiers met hun ouders om via een speurtocht het verleden te beleven. Een verbinding

tussen drie plaatsen en een verbinding tussen alle leeftijden. Dus zet die datum van 14 september in jouw agenda en let op de informatie die in de week vóór 14 september in 'Weekblad Waalwijk' en andere media staat. Wij, de drie heemkundeverenigingen uit Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik, rekenen op jullie om deze historische uitdaging aan te gaan.

Uitnodiging voor de grote excursie naar Antwerpen op zaterdag 28 september 2024

We gaan naar Antwerpen! Hand werpen? Ja, dat blijft nog even een raadsel waar de naam Antwerpen vandaan komt. Antwerpen is de stad van Rubens en de barok. Eén keer een schilderij van hem gezien, dan vergeet je dat nooit meer. Rubens is de Vlaamse Rembrandt.

Antwerpen is een stad aan de Schelde met bedrijvige havens. Een echte concurrent van Rotterdam.

Antwerpen is groot geworden door diamanten. Diamantairs dreven bloeiende handel met heel de wereld. En wandelend door de stad raak je onder de indruk van het schitterende stadhuis op de fraaie Grote Markt.

Antwerpen is niet alleen rijk aan markante musea, pittoreske galerijen, beeldhouwde straten en architectoni-

sche parels, maar ook doorweven met verkwikkend groen en rustgevende plekjes.

Na al deze mooie beschrijvingen wilt u natuurlijk weten wat we gaan doen.

Na de koffie met iets lekkers gaan gidsen met ons Antwerpen verkennen. Zij laten ons alle markante plekjes van de stad zien.

Tijd om even uit te rusten en te genieten van een kopje soep en wat broodjes.

Na de lunch bezoeken we op eigen gelegenheid het Museum aan de Stroom of zoals het in de volksmond klinkt: het MAS. In het museum wandel je langs metershoge glaspartijen naar de zalen. Op elke verdieping wacht je een nieuw verhaal over Antwerpen, de stroom, de haven en de wereld. Echt iets voor leden van een heemkundevereniging.

We sluiten de dag af met een heerlijk driegangendiner.

Dat wordt een interessante dag bij onze zuiderburen.

Even nog het programma op een rijtje gezet.

08.00 uur: Vertrek met de bus bij Zidewinde
Tijd voor koffie of thee met wat lekkers
Anderhalf uur aan de wandel met gidsen
Lunchpauze
Bezoek aan het MAS
Onderweg naar huis genieten van een diner

21.00 uur: We arriveren weer bij Zidewinde

U kunt zich voor deze excursie aanmelden door € 99,00 over te maken naar de rekening van onze heemkundevereniging **NL21RABO 0334 2480 00** onder vermelding van '**Antwerpen**'. Per lid kan er één introducee mee voor dezelfde prijs. Uw betaling bepaalt de volgorde van inschrijving.

Graag overmaken vóór 6 september!

De excursie en de prijs zijn gebaseerd op minimaal 46 deelnemers. Mochten er minder deelnemers zijn, dan veranderen de voorwaarden, waaronder de prijs.

Ledenadministratie

Bij het wisselen van en het opnieuw invullen van de bestuurstaken wordt de ledenadministratie opgepakt door het secretariaat (Joep en Netty). Hiervoor is een nieuw programma actief waar het ledenbestand met alle bijkomende zaken in bijgehouden wordt. De overgang heeft inmiddels plaatsgevonden, behoudens enkele kleinigheden. Adreswijzigingen en andere wijzigingen kunnen vanaf nu dan ook gemeld worden aan het secretariaat.

In gesprek met Wilhelmine Treffers-de Laat

Deze keer fietsen we naar de Van der Duinstraat waar we in gesprek gaan met Wilhelmine Treffers-de Laat.

Geboren in Oosterhout; vader werkte daar bij de belastingdienst. Hij wilde eigenlijk graag onderwijzer worden, maar volgens zijn moeder was daar geen droog brood in te verdienen. En toen luisterde je nog naar je moeder. Ze woonden in een kleine duplexwoning, en toen er een broertje bijkwam werd

Wilhelmine in de kast geschoven (ruimte besparend). Gelukkig kwam er een grotere woning op hun pad. Dat was de eerste verhuizing, en er zouden er nog vele volgen. Inmiddels had vader het onderwijzersdiploma op zak. Ja, het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Er kwam een baan in Zuid-Beierland voorbij. We hebben daar fijn gewoond, en inmiddels had vader de hoofdakke gehaald. We gingen weer op naar Piershil; daar zochten ze een hoofd der school. Een christelijke school en een openbare school deelden één schoolplein en daar werd veel geplaagd. Niet altijd zo leuk.

We gingen weer richting Brabant, want dat bleef toch wel trekken. Werkendam was de volgende plaats. Dat werd een beetje lastig, vrouwen zijn daar de baas in 'de vrouwenhemel'.

Na een jaar kwam Meeuwen in zicht en daar met veel plezier gewoond en gewerkt. Piet woonde in Meeuwen en had een oogje op Wilhelmine. Maar ze was nog erg jong, dus nog even geduld hebben. Toen hij later verkering had gevraagd, overleed de vader van Wilhelmine plotseling aan een hartstilstand. Een schok voor het gezin, en moeder bleef met vijf kinderen achter. Het schoolhuis moest worden verlaten voor het nieuwe hoofd van de school.

Gelukkig stond er een huis in Sprang-Capelle te koop. Terug naar de geboortegrond van mijn moeder. Op de hoek Heistraat-Korte Heistraat werd een nieuwe start gemaakt. Piet, handig als hij was, kon fijn helpen met de klussen die gedaan moesten worden.

Inmiddels zijn ze 48 jaar getrouwd en hebben ze hun plek gevonden aan de Van der Duinstraat.

Wilhelmine heeft hobby's genoeg. De grootste zijn fietsen, zwemmen en de oudere medemens helpen. Op de fiets een paar keer per jaar naar zus Nelly die in Ede woont. Fietstochten door heel Nederland, onder andere de fietsdriedaagse. Er zijn al heel wat kilometers afgelegd. En ook zwemmen met de bewoners van Eekhof en hun begeleiders; dat gaat ook zo bij de Dobbertjes.

Bij de PCOB 10 jaar in het bestuur gezeten. Nu nog steeds actief voor 'Lief en Leed': mensen begeleiden naar het ziekenhuis of de dokter, een bezoekje brengen, omzien naar elkaar, steun en toeverlaat. Ook zit Wilhelmine in de activiteitencommissie waar ze met elkaar de middagen en reisjes regelen. Kort geleden was er nog een stampottenbuffet.

Hoe kwam je zo bij de heemkundevereniging terecht? Moeder was lid en na haar verhuizing naar Eekhof hebben wij het lidmaatschap overgenomen. Wilhelmine komt regelmatig naar de avonden, en ook de buitenactiviteiten zijn heel interessant. Je komt vaak in de buurt dingen tegen waar je geen weet van hebt: de Loonse en Drunense Duinen hebben nog veel verborgen schatten. De grote reis valt vaak samen met de Truckersdag en daar ga ik ook mee als begeleiding.

De boeken zien er ook mooi en verzorgd uit en geven veel inzicht in bepaalde periodes. In 1990 is in 'Bruggeske' het dagboek van ons moeder uitgegeven; het originele schriftje komt naar de heemkundevereniging voor het archief. Fijn dat er zo'n vereniging bestaat en dat het niet verloren gaat!

We sluiten af met een dank je wel voor de koffie en voor dit gesprek. Het ga je goed.

Marry Molenaar

Verslag van de lezing op 16 mei 2024 over 'Operatie Bograt' door Peter Willem Langebeek

De spreker stelt zich eerst even voor. Hij is geschiedenisleraar en heeft in Brakel gewoond. Woont nu met zijn Werkendamse vrouw in Sliedrecht. Wellicht ligt daar de oorsprong van zijn belangstelling voor wat er in de Biesbosch gebeurde tijdens WO II.

Hij is blij verrast door het grote aantal toehoorders. Volgens de tellers aan de deur zijn dat er precies 131. En dat zijn niet alleen maar leden; we mogen ook 20 gasten begroeten. Dat bezoekersaantal is weer een bewijs dat de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog nog steeds mag rekenen op een grote belangstelling.

Peter Willem start met een situatieschets van de Biesbosch aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. Lange tijd waren de Duitsers niet geïnteresseerd in wat er allemaal in dit gebied gebeurde. Begrijpelijk, omdat het een ruig natuurgebied was met een groot hoogteverschil in eb en vloed van wel twee meter. Zodoende zaten er nogal wat onderduikers: jonge mensen die niet in Duitsland wilden werken en studenten die geen solidariteitsverklaring wilden tekenen. In totaal leefden er rond 300 onderduikers in arkjes.

Maar dat veranderde na november 1944.

Drimmelen werd op 30 oktober door de geallieerden bevrijd. De Bergsche Maas en de Amer vormden de grens tussen bezet en bevrijd gebied. De dynamiek in de Biesbosch veranderde. Dappere jonge mannen uit Sliedrecht en Werkendam brachten door dit gebied allerlei berichten, mensen en medicijnen van bezet naar bevrijd gebied en omgekeerd. Dat waren de line-crossers die met kano's en te voet dit werk uitvoerden. Dat bleef niet onopgemerkt door de Duitsers. Al gauw werd de Biesbosch door de Duitsers omgedoopt tot partizanennest.

Op verschillende plaatsen werden Duitsers gestationeerd en werden er per boot patrouilles uitgevoerd. Tot zover de situatie geschetst door de spreker. En dat was een boeiend betoog!

Dan zijn we toe aan de spannende avonturen die niet misstaan zouden in een spannend jongensboek. Uit contacten tussen de verzetsgroep André en commandant Price van het 48e Royal Marine Commando ontstaat het idee om Werkendam te bevrijden. Maar we zijn dan al aanbeland in april 1945. Werkendam bevrijden kort voor de overgave van de Duitsers? Het klinkt als een sprookje.

Maar er moet eerst onderzoek gedaan worden of er nog Duitsers aanwezig zijn en hoeveel. Het was bekend dat er nogal wat Wolga-Tartaren gestationeerd waren op o.a. Stenenmuur, een grote Biesboschpolder dichtbij Werkendam.

Maar voor dat er verdere plannen gemaakt worden, wil men weten hoeveel Duitsers er nog in de Biesbosch aanwezig zijn en op Stenenmuur. Er mogen niet meer dan 20 Duitse soldaten aanwezig zijn. Dan gaat men over tot de bevrijding van Werkendam.

Price van het 48e Royal Marine Commando tuigt een patrouille op. Zij gaan op pad onder de naam 'Operatie Bograt', waarbij bograt staat voor veenrat.

Maar wie behoort er tot die expeditie? Uit de documenten die Peter Willem onderzocht heeft, blijkt dat er o.a. een onbekende Nederlandse gids meegaat. Verder nog sergeant Workman met zes mariniers, luitenant Kinsley en de leider van de expeditie major Wall. Nog een Nederlander gaat mee, Jan Kooij. Hij fungeerde als tolk. In totaal zijn ze met 11 personen. Luitenant Michnell brengt de patrouille met twee boten en twee kano's de Biesbosch in. De gids kent een line-cross-route en zo belandt men op de Bloemplaat, een polder ten zuiden van Stenenmuur. Het gebeurt allemaal in de nacht van 21 op 22 april. Bedenk dat dit 14 dagen voor de bevrijding van Nederland op 5 mei 1945 gebeurt.

Peter Willem voert de spanning op. De bootjes en kano's worden door Michnell naar de Bruine Kil gebracht, in de buurt van Stenenmuur. Daar wacht hij tot de operatie afgelopen is. Via de boomgaard en wat schuren naderen ze de bewoning van Stenenmuur. Ze zijn voorbereid op een vuurgevecht met de aanwezige Duitsers. Maar de gebouwen zijn verlaten; wel is duidelijk dat ze gebruikt zijn als hoofdkwartier. Maar alles ligt er stil en verlaten bij. Zij blijven er tot 's morgens vijf uur. Dan keren ze terug.

Ondertussen is er op de bootjes een kleine ramp gebeurd. De radio is omgevallen en daardoor onbruikbaar geraakt. Het is zodoende onmogelijk om met elkaar contact te maken.

Terug op de landingsplaats op de Bloemplaat zien ze geen bootjes en kano's meer. Ze besluiten op Stenenmuur te blijven. Tegen zeven uur zien ze vijf Duitsers aankomen fietsen. Twee worden getroffen door het vuurgevecht, de anderen fietsen terug richting Werkendam. Ze gaan op zoek naar de Duitsers die van de fiets afvielen, maar vinden alleen paspoppen met Duitse uniformen.

Even later varen op het Steurgat drie Duitsers richting Stenenmuur. In een vuurgevecht overleeft één Duitser het niet en twee anderen worden krijgsgevangen gemaakt. Uit het

verhoor blijkt dat er ca. 100 Duitse soldaten in dit deel van de Biesbosch verblijven. Ze horen ook dat de Duitse soldaten aan het terugtrekken zijn.

Na nog een vuurgevecht besluit men de Ruigt over te steken naar het Ganzennest. Maar door de sterke stroming belanden major Wall en Jan Kooij op Paulusand.

Het 'thuisfront' hoort niets meer van de patrouille vanwege de kapotte radio en besluit in actie te komen. Het volledige commando van 400 manschappen gaat op pad om de leden van de groep op te halen. Met boten vertrekt men uit de haven van Geertruidenberg. Om drie uur vinden ze luitenant Kinsley en de rest van de groep op de Bloemplaat. Majoor Wall wordt nog gemist. Die wordt ten slotte gevonden in een hooiberg op Pauluszand.

Om half tien 's avonds is iedereen weer terug in Geertruidenberg.

We eindigen met de vraag of de operatie Bograt geslaagd is? Niet iedereen zegt volmondig ja. Duitsers zijn gesignaleerd en er zijn geen slachtoffers.

De Duitsers zijn zo geschrokken van deze operatie dat ze nog aardig huishouden in Werkendam. Alle markante, hoge gebouwen worden met de grond gelijk gemaakt. De hervormde en gereformeerde kerk veranderen in puinhopen, evenals de molen en de watertoren.

Ik heb toch wel na moeten denken over het nut van deze expeditie zo kort voor de bevrijding. Pijnlijk was het omstoten van de radio, zodat er geen verbinding meer gemaakt kon worden. Een oud-militair hoor ik aan het eind van de avond zeggen: 'De operatie is strategisch geslaagd, maar operationeel was het een mislukking.'

Maar hoe het ook zij: complimenten voor Peter Willem Langebeek die ons op een boeiende manier de operatie Bograt heeft mee laten beleven.

Zijn verhaal ging er in als zoete koek! Wil je het verhaal nog een keer precies weten: koop zijn boek.

Rien Visser

Verslag van de viering van het 40-jarig jubileum van de 'Heemkundevereniging Sprang-Capelle' op 1 juni 2024

Terwijl de nationale driekleur wapperde aan het verenigingsgebouw van de heemkundevereniging aan de Julianalaan 5 te Sprang Capelle, liepen de eerste genodigden rond 19.00 uur de grote zaal van Zidewinde binnen.

Het is 1 juni 2024 en het is precies 40 jaar geleden dat de 'Heemkundevereniging Sprang-Capelle' werd opgericht. Bij binnenkomst werden de gasten getrokken op een kopje koffie met een petitfourtje en namen plaats in de zaal. Voorzitter Wim Konings van onze vereniging opende de jubileumavond en heette iedereen hartelijk welkom, met name de burgemeester van de gemeente Waalwijk Sacha Ausems en wethouder Ad de Jong. Wim benadrukte in zijn toespraak dat de vereniging niet zonder de vele vrijwilligers kan. We zijn blij met alle vrijwilligers die zich gedurende langere tijd inzetten. Blij met de groei van de vereniging en zien ook het belang in om mee te gaan in de hedendaagse digitalisering (informatie in een digitale vorm). Op dit moment heeft de heemkundevereniging een eigen website met een gemiddeld bezoek van 11.000 personen per jaar uit 48 landen, een Facebook-pagina met 234 volgers en sinds kort een eigen YouTube-kanaal met meer dan 1700 weergaven en nu al 37 abonnees. Het blijven investeren is uiteraard noodzakelijk.

Vervolgens kreeg de oud-voorzitter van de vereniging, Piet Pruijssers, het woord.

Piet nam 'in vogelvlucht' de aanwezigen mee naar het ontstaan van de vereniging. De oprichters, het eerste onderkomen, de groei van leden en het bijzondere karakter van de vereniging.

Daarna werd door Wim Konings het eerste exemplaar van de jubileumuitgave van 'Bruggeske' overhandigd aan burgemeester Sacha Ausems. Zij benadrukte in haar toespraak verder het belang en de noodzaak van een heemkundevereniging. Ook zei ze oprecht trots te zijn op een heemkundevereniging binnen haar gemeente met meer dan 600 leden.

Om 21.00 uur was het de beurt aan W.Th.M.G. (Wim) Daniëls, schrijver, taalkundige, cabaretier, spreker, presentator. Wim begon zijn presentatie met een krantenartikel uit Sprang-Capelle van 3 september 1853. Verder ging het o.a. over verdwenen dorpsfiguren, de neergang van het dialect, de dorpsdokter en de kleine kruideniers, om vervolgens te eindigen bij onze verzetsman Jan de Rooij. De jubileumavond werd afgesloten door het shantychor 'De Golfbrekers' waarna er voor de liefhebbers nog een borreltje klaarstond in de bar van zalencentrum Zidewinde. Al met al kon de heemkundevereniging terugkijken op een geslaagd en drukbezocht jubileumfeest.

Joep Huijbregts

Informatieborden

Een heemkundevereniging heeft altijd veel te vertellen en te laten zien. Maar daar zijn dan wel de juiste materialen voor nodig. Sinds kort is de vereniging onderstaande borden rijker. Wat zullen die goed gebruikt worden bij tentoonstellingen en andere activiteiten. Koos Rietveld heeft de frames gemaakt en de firma Hoefnagel heeft het hout geleverd. Geweldig bedankt mensen; onze vereniging is er erg blij mee!

Zoekplaatje

Het zoekplaatje in het vorige Kosterluik leverde drie antwoorden op.

Twee daarvan noemden het huis links naast wat toen EmTé, tot voor kort Jumbo en nu Albert Hein is. Het is Van der Duinstraat 111, het huis van de familie C.N.A. Werther. Het is nu een parkeerterrein.

Dit is mijn laatste bijdrage voor wat betreft de zoekplaatjes.
Ik vond het leuk om te doen.

Jan Korpershoek

In memoriam

Sinds het vorige Kosterluik zijn onderstaande leden van onze vereniging overleden:

Mevr. E. Cove, Hoofdstraat 70, Sprang-Capelle
Dhr. J. van Baardwijk, Koolmees 2, Sprang-Capelle
Dhr. P. van Ferneij, Frans Halsstraat 10, Sprang-Capelle

Film online

Het aanbieden van geselecteerde films via onze website blijkt een goed idee te zijn. De reacties zijn bijzonder positief en inmiddels is zowel de 1e als de 2e film meer dan 1000 keer bekeken. De 2e film toonde beelden van de Watersnoodramp uit 1953 en het doorbreken van de dijk in Capelle, en als je dit ziet in een gebied dat velen kennen, maakt dat wel indruk.

Inmiddels is de 3e film geplaatst. Dit is een heel bijzondere korte film. Hij is gemaakt door Joep Huijbregts op basis van getuigen die erbij waren. Joep heeft een deel van twee getuigeninterviews samengevoegd en ook beelden gevonden. In deze film beschrijft mevrouw Verhagen het verlenen van hulp en vertelt Henk de Jong het verhaal van Jan van de Waal en de neergestorte bommenwerper.

De in juli geplaatste films laten een serie van zes korte interviews zien die zijn gemaakt door Joep Huijbregts in 2007. Te zien zijn interviews met mevrouw Verhagen, Dick Flemming, Sip Vos, slager Henk de Jong, Wijnand Konings en mevrouw Waarts. Zij vertellen verhalen over allerlei bijzondere gebeurtenissen en over het leven in het Sprang-Capelle van vroeger.

Kortom, de lijst met beelden en verhalen op film wordt steeds langer, en we hopen dat de korte beschrijvingen het zoeken gemakkelijker maken.

Leo de Jong

Verslag van kleine excursie op 22 juni 2024 naar het gijzelaarskamp in Sint-Michielsgestel

Op 22 juni verzamelden 21 leden zich bij het voormalige kleinseminarie Beekvliet te Sint-Michielsgestel om met eigen ogen te zien hoe 400 tot 1100 gijzelaars hier tijdens de Tweede Wereldoorlog verbleven. Na de ontvangst kregen we uitleg over de ontstaansgeschiedenis en het gebruik van het gebouw. Daarna hoorden we hoe en waarom de oorspronkelijk 400 gijzelaars, voornamelijk belangrijke personen en wat we nu influencers zouden noemen, waren geselecteerd uit de bevolking.

Het idee achter de gijzelneming was dat dit de bevolking zou weerhouden om verzet te plegen tegen de Duitsers. De gijzelaars werden geacht met hun leven hiervoor borg te staan. Natuurlijk werkte dit niet zoals verwacht, en inderdaad zijn gijzelaars als vergelding voor aanslagen door het verzet vermoord. Dit wordt nog elk jaar op 15 augustus herdacht op de executieplaats op het landgoed Gorp en Roovert onder Goirle. Ondanks dat voortdurend het zwaard van Damocles boven hun hoofd hing, maakten de gijzelaars er het beste van met sport, studie, artistieke activiteiten als schilderen en discussie over de inrichting van het land na de oorlog. Men was het erover eens, dat aan de verzuiling een einde moest komen. Mede doordat ons land in twee fasen werd bevrijd, is dat niet gelukt. Desondanks

speelden de gijzelaars een grote rol in de naoorlogse maatschappij en het politieke landschap.

Onderdeel van de uitleg was een fragment uit het televisieprogramma *Andere Tijden*, waarin gijzelaars zelf vertelden over hun verblijf in Beekvliet.

Na de uitleg konden we zelf zien hoe de gijzelaars waren gehuisvest. Hoe ze hun tijd doorbrachten. En er was een lijst van alle gijzelaars die op Beekvliet hebben verbleven. Daarnaast waren er voorwerpen uit het kamp zichtbaar en was er een kamer ingericht als fotogalerie met portretten die door de eveneens gegijzelde portretschilder Karel van Veen waren gemaakt, met nog een paar originele portretschilderijen. Een kamer was ingericht rond de gedachte van Beekvliet, de hierboven al genoemde ideeën over een nieuwe inrichting van de maatschappij na de oorlog en een bezoek van (voormalige) gijzelaars aan koningin Wilhelmina om dit te bespreken.

Na afloop konden we onze indrukken met elkaar delen bij de koffie. Al met al was het een zeer informatieve en ook indrukwekkende middag geworden, met dank aan onze gastvrouwen voor een uitstekende organisatie en een prachtig, zij het duister, verhaal over een relatief klein stukje geschiedenis uit de Tweede Wereldoorlog. Voor wie nu niet mee kon: een bezoek aan Beekvliet is alleszins de moeite waard.

Dolf Willigers

Buitenspeulen

Toen ik een paar weken geleje bij méén kleindochter waar, zaate de twee achterkleindochters meej hun laptopke te speule. Die vergimmese kwoajong hebbe bekaanst vierkaante ogen van die rottige apparate, want gewoon speule net es wè wij vroeger deeje is er nie meêr bij. Wè hebbe wij toch unnen gezellige jeugd gehad! Allemaal effe èrum, te voet nôr school meej de grôttre meiskes, oons aauwlui han wel wè anders te doen dan oons weg te bringe. Ze han toen noa dun oorlog aamper een fiets lôt stoan unnen auto. Alleen dun dokter en de nôtoaris han zo'n ding. Mer ik wil ies efkes teruugkome op dè buite speule. Wij han kôtseballen-tèèd, ge steeg meej stip es ge dan meej 3 ballen tegen de muur kont balle. (Karel I brak zun been, Karel II sprong over zee enz. en dan was ut ballen ineêns afgeloop, hoe dè kwaam weet ik nie mèr dan was ut ineens springtouwe, allemaal in unne sliert achter mekoare(in spin de bocht gaat in, uit spuit de bocht gaat uit) en es ge op ut touw trapte moeste gij draaien. En, dan kwaame ineens de knickers tevurschèen. Wè kônne wij toch gelukkig zèen

meej zônne mooje gloazen knikker meej zôn mooi petroôntje erin. Mistal han we van die klaaikneuters en jongens han nog wel ies unne lons, die was echt groôt. Wij knikkerden in een kuiltje in ut zaand, nou is alles beton. En dan was ut ineens hinkelteêd. Ut was wel belangrèek dè ge un flinke schoendoôs haj, doar konde zaand in doen en doar konde dan goed meej mikke. En dan deeje de mèskes nog hoaver bekleeeje, mooi zilverpapierkes om die bollekes doen, dan wieren dè echt mooi boskes bloeme zak mèr zegge en de jonges deeje nog meej un mes laandje verovere. En wat denken jullie van de tol-tijd? De jongens meej haktollen met een peezerik en de mèskes meej een tolleke dè net een paddestoeltje was, dè kon-de zo mooi versiere meej unne punaisie of een mooi zilverpapierke er op. Wij han een zwéepke en konne dè tolleke dan een eind wegsloan. Och wè waare we toch gelukkig in dieje tèèd. Doar motte tegeswoorig nie meêr meej ônkoomme. We mochten toen ôk nog brèème plukken en in de haai kroôte gon roape (dè moesse we ût school). Ok bokspringe, buuterke (verstoppertje) en sloojke springe werd veel gedoan, ik heb er de mooiste herinneringe oan mèr dieje tèèd zal wel nooit meer teruugkoême!

Henny Rijkers

Stoelen uit de raadzaal

In het oude gemeentehuis in Waalwijk zijn een aantal maanden geleden Sjaak de Bie en ik op bezoek geweest. We werden daarbij naar de zolder begeleid om naar 'oude stoelen' te kijken. De tocht naar boven was op zich al bijzonder, waarbij het laatste deel via een smal trapje ging. Op de zolder, waar het zoals te vermoeden is erg stoffig was, stonden de oude meubels die ook door de architect van het gebouw Kropholler ontworpen zijn. Maar er stonden ook vier stoelen die als laatste in het gemeentehuis van Sprang-Capelle in de raadzaal gebruikt zijn. Een stoel met wapen (voor de burgemeester), twee met hoge leuning en een stoel van de publieke tribune.

Deze stoelen hebben we recent opgehaald, waarbij we het geluk hadden dat er inmiddels een lift geïnstalleerd was, zodat het dragen van de stoelen beperkt bleef tot een handelbare activiteit. Inmiddels staan de stoelen in 'Ons Heem' en worden, voordat ze een plaats krijgen, grondig schoongemaakt

Wim Konings

Willem Marinus Dalmaijer

Wie weet iets van Willem Marinus Dalmaijer en Joodse onderduiker(s) Mozes Paardebek?

Onlangs ontving ik een verzoek of ik wellicht iets zou kunnen vertellen over Willem Marinus Dalmaijer (geb. 21-03-1885, overl. 18-12-1948), schoenmaker/winkelier in Sprang. In relatie met de vraag of deze man onderduikgever geweest zou kunnen zijn, of op een ander wijze betrokken bij de onderduik van de Joodse familie Paardebek uit Haarlem vanaf maart 1943.

Bij het overlijden van Willem Dalmaijer is door Mozes Marcus ('Moos') Paardebek een overlijdensbericht in de dagbladen geplaatst met deze tekst:

Heden overleed tot onze grote droefheid onze onvergetelijke vriend de heer W.M. DALMAIJER te Sprang. Hetgeen hij voor ons gedaan heeft in de benarde tijden zullen wij altijd in grote dankbaarheid gedenken.

Haarlem, 18 Dec. 1948

M.M. PAARDEBEK
M. PAARDEBEK jr.
A. PAARDEBEK-Mulder
M.KÖHLER-Paardebek
J. KÖHLER en Kinderen

Door een lid van onze vereniging is mij bij het onderzoek in 2021 wel verteld over een Joodse onderduiker (m/v?) bij Meintje Dalmaijer (wonende hoek Kerkstraat-Jan de Rooijstraat). Maar meer gegevens waren niet bekend.

Mozes Paardebek komt wel voor in mijn boek 'Moedige mensen en Joodse onderduikers in Sprang-Capelle' in het verhaal van de familie Van der Laan en Nol Oosterling. (Paardebek is bij Nol weggegaan, maar zijn nieuwe onderduikadres bleef onbekend.)

Hebt u concrete informatie over Willem Dalmaijer in relatie tot Mozes Paardebek, dan ontvang ik die graag via mail ppruijssers@home.nl of telefoon 06-51119776.

Piet Pruijssers

Correctie

Op de achterzijde van het blad Het Kosterluik d.d. mei 2024 staan de foto's van Hendrikus Verduijn en Johanna de Roon.

De geboortedatum 03-01-1861 van laatstgenoemde is echter onjuist.

Johanna Adriana de Roon, zoals ze officieel heet, werd als kind van Hendrik de Roon en Johanna Adriana Nederveen te Loon op Zand geboren d.d. 03-11-1861.

Zij huwt op 13-06-1879 als zeventienjarige te Capelle met de tweeëntwintigjarige Hendrikus Verduijn. Ze overlijdt te Sprang-Capelle d.d. 24-08-1947 en is dan 85 jaar.

Met vriendelijke groet,

Frans Elshout
Peperstraat 33
5171 EC Kaatsheuvel

Oma's fototrommel

Omdat oma's trommel nogal wat onbekende foto's bevat, stonden in het vorige Kosterluik twee foto's centraal. Een verlovingfoto uit de jaren 30 en een foto met een katholiek echtpaar.

Op de verlovingfoto hebben we één reactie gekregen van Dick Vos en die had er een mooi verhaal bij. Waarvoor onze hartelijke dank. Mooi dat er weer een foto aan de vergetelheid ontrukkt is. We laten Dick aan het woord:

Het is inderdaad een verlovingfoto en wel van een zuster van mijn oma Antonia van den Broek, roepnaam Tooi. Geboren 12 januari 1907 in Waspik als dochter van Cornelis (roepnaam Killeke) van den Broek en Sijke van Iersel. Kil en Sijke kregen in totaal twaalf kinderen waarvan vier jong zijn overleden. Antonia trouwt op 13 april 1933 in Sprang-Capelle met Leendert Verduijn, roepnaam Leen. Geboren 14 november 1903 in Capelle. Zoon van Hendrikus Verduijn (roepnaam Drikus) en Johanna Adriana de Roon.

Leen en Tooi hebben altijd aan de Hoge Zandschel 4 in Sprang-Capelle gewoond (vlakbij de bocht bij bandenbedrijf Waarts aan de Nieuwevaart).

Ze zijn beiden begraven op de begraafplaats aan de Heistraat. Tooi lag begraven op het stuk dat enkele jaren geleden is geruimd en is toen herbegraven bij haar man. Zij hadden twee kinderen: dochters Jo en Sijke.

Nog een leuk weetje: de ouders van Leen kregen in totaal 18 kinderen waarvan er wel enkelen jong zijn overleden, maar zeker elf volwassen zijn geworden. Zij woonden met dat hele grote gezin in het wel heel kleine huisje Hoge Zandschel 2. Het huisje is wel wat verbouwd, maar staat nog steeds op de splitsing Hoge Zandschel-Nieuwevaart-'s-Gravenmoerseweg. Leen en Tooi zijn dus naast het ouderlijk huis van Leen gaan wonen.

De nieuwe foto komt uit de nalatenschap van Anny Treffers-Snijders. Zowel bij de familie Snijders als bij de familie Treffers is deze foto onbekend. Hopelijk wordt hij hier herkend. We zien een heer van middelbare leeftijd. De foto heeft oorspronkelijk in een lijst gezeten. Mooi detail van deze foto is dat zijn colbertjasje en stropdas erbij getekend zijn. Datering is wat moeilijker, jaren 30/40. Reacties kunnen jullie sturen naar Dieter Verbeek (pl.verbeek@ziggo.nl).

Dieter Verbeek

RABO ClubSupport Actie

Stem op ons middels de Rabo ClubSupport-actie: stem ons, stem ons, stem ons!!

Van 4 t/m 26 september kunnen leden van de Rabobank weer stemmen op hun favoriete clubs via Rabo Clubsupport.

De Rabo ClubSupport-actie 2024 is weer van start gegaan. Vanaf maandag 2 september tot en met 26 september 2024 kunt u uw stem uitbrengen en ervoor zorgen dat de Heemkundevereniging Sprang-Capelle ook dit jaar weer een mooi bedrag aan sponsorgeld krijgt uitgereikt.

Iedereen die lid is van de Rabobank kan stemmen op onze mooie vereniging.

Wij zijn te vinden onder de regio De Langstraat, met de naam 'Heemkundevereniging Sprang-Capelle'.

U kunt stemmen via de Rabo App of via Internetbankieren.

Rabo ClubSupport

Goed voor jouw club & geweldig voor de buurt

***Wij doen ook mee aan
Rabo ClubSupport!***

Stem op ons tussen 4 en 26 September

Educatiecommissie

Ons lid Trudy van Helvoort-Spierings heeft de uitdaging op zich genomen om via contacten met het onderwijs heemkunde een meer prominente plaats te geven bij de jeugd. Zij vormt samen met o.a. Sem Brokken een commissie die inhoud gaat geven aan een jeugdcanon over Sprang-Capelle.

Het bestuur is blij met dit initiatief en wenst de commissie veel succes. U zult hier vast en zeker meer van horen.

**Kijk regelmatig op de vernieuwde website van de Heemkundevereniging
Sprang-Capelle: www.heemkundesprangcapelle.nl**